

XV. Ἡ συμπεριφορὰ τῆς Τουρκίας Πῶς ἀντιδρᾷ ἡ γείτων στὴν σύγχρονο γεωπολιτικὴ συγκυρία

[*Foreign Affairs*, Hellenic Edition τεύχος 31 (12/2014-1/2015)]

Ἡ τουρκικὴ πολιτικὴ ἡγεσία Νταβούτογλου-Ἐρντογὰν (μὲ αὐτὴν τὴν ἱεραρχικὴ σειρὰ), ἀντιλαμβάνεται τὴν, σὲ βάθος χρόνου, μείωση τῆς στρατηγικῆς σημασίας τῆς Τουρκίας γιὰ τὴν Δύση καὶ τὸ ΝΑΤΟ. Ἡ μείωσις αὐτὴ ὀφείλεται στὴν τήξη τῶν πάγων κατὰ μῆκος τοῦ Βορειοανατολικοῦ Περάσματος (Βερίγγειος Πορθμὸς) ποὺ θὰ ἐπιτρέψει σὲ μερικὰ χρόνια στὴν Ρωσσία νὰ προσεγγίξει τὰ στρατηγικὰ σημεῖα τοῦ Εἰρηνικοῦ σὲ τρεῖς φορὲς ὀλιγώτερον χρόνο ἀφ' ὅτι οἱ ΗΠΑ.

Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ὑπονομεύει, προϊόντος τοῦ χρόνου, τὴν σπουδαιότητα τῆς Τουρκίας ὡς ἀνασχετικοῦ παράγοντος (μαζὴ μὲ τὴν Ἑλλάδα), τῆς καθόδου τῆς Ρωσσίας στὰ θερμὰ ὕδατα τῆς Μεσογείου καὶ μειώνει σὲ σημαντικὸ βαθμὸ τὸν συνολικὸ ρόλο τῆς Νοτιοανατολικῆς Πτέρυγος τοῦ ΝΑΤΟ. Ἐνα ρόλο ὁ ὁποῖος ἐπικοινωνιακῶς καλύπτεται ἀπὸ τὸ ἠθικο-ιδεολογικὸ «*emballage*» τῆς «ἑλληνοτουρκικῆς φιλίας». Μιᾶς φιλίας ποὺ δὲν παύει νὰ δοκιμάζεται ἀπὸ τὴν Ἄγκυρα στὸ Αἰγαῖο Πέλαγος καὶ στὴν ΑΟΖ / ΕΕΖ τῆς, ὑπὸ τουρκικὴν κατοχὴ κατὰ τὸ 38% τοῦ ἐδάφους τῆς, Κυπριακῆς Δημοκρατίας, κράτους-μέλους τῆς ΕΕ.

Τουρκικὴ Γεωστρατηγικὴ Ἀντίληψις

Θεωρεῖ, συνεπῶς, ἡ ἰσλαμιστικὴ κυβέρνησις τῆς Ἄγκυρας ὅτι ὀφείλει νὰ ἐπαναποκτήσει τὴν ἀπολεσθεῖσαν αὐτὴν σημασία τῆς γιὰ τὴν Δύση καὶ γιὰ τὸ διεθνὲς σύστημα μὲ δύο τρόπους:

α) ἐλπίζοντας νὰ μετατραπῆι σὲ Εὐρω-μεσανατολικὸ κόμβο (hub) διελεύσεων ὑδρονονανθράκων, δυνάμενο νὰ ἀσκεῖ ἐπιρροὴ ἐπὶ τῶν ἐνεργειακῶν ὁδῶν. Μέσω αὐτῆς τῆς ἐπιρροῆς ἐπιδιώκει νὰ ἐπωφελεῖται ἀφ' ἑνὸς ἀπὸ πλευρᾶς ἐνεργειακῶν προμηθειῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ ἐξασφαλίζει τὴν «*δυτικὴ στήριξη*» πάσης

μορφής σε φλέγοντα θέματα έσωτερικής ασφάλειας (κουρδικό, αντι-ισλαμικές και αντικυβερνητικές κοινωνικές αναταραχές).

β) έλπίζοντας να επιτύχει την προβολή ισχύος της σε όλον τον πρώην όθωμανικό χώρο (νεο-όθωμανισμός). Ο κυρίαρχος πολιτισμικός χώρος για την επίτευξη και των δύο ανωτέρω στρατηγικών στόχων της Άγκυρας περιγράφεται δια του έξιης, άφελους, ιδεοληπτικού και επικινδύνου για την διεθνή ασφάλεια, γεωστρατηγικού σχεδιασμού:

— δημιουργία άξονος Τουρκίας-Βαλκανίων (με όριον την Άδριατική και τὸ Τόνιο).

— δημιουργία άξονος Τουρκίας-Κεντρικής Άσίας (με βασικὸν έφαλτήριο τὸ Άζερπαϊτζάν).

— δημιουργία άξονος Τουρκίας - Μέσης Άνατολής (με κεντρικὸν άξονα τὸ ποτάμιο σύστημα Τίγρητος και Εὐφράτου και συνέχεια τοῦ άξονος αὐτοῦ τὸ δίπολο Γάζα-Κύπρος, μετὰ την «τουρκοποίηση» τῆς Νήσου).

Ο τρίτος αὐτὸς άξων, άπαιτεῖ την ἴδρυση Παλαιστινιακοῦ κράτους συνδεδεμένου στρατηγικῶς με την Άγκυρα και την συνεπαγόμενη έξαφάνιση τῆς έπιρροῆς τοῦ Ἰσραήλ στὸν θαλάσσιο χώρο (ΑΟΖ / ΕΕΖ) ενῶπιον τῆς Γάζης. Με τὸν τρόπο αὐτὸ επιδιώκει νὰ αφαιρέσει τὸ θαλάσσιο στρατηγικὸ βάθος τοῦ Ἰσραήλ πρὸς την Μεσόγειο, μετατρέποντάς το σε κράτος περικλειστον ἀπὸ ισλαμικές δυνάμεις. Η ἰσλαμιστική Άγκυρα θεωρεῖ συνεπῶς, ὅτι ἡ δημιουργία ενὸς Τουρκο-Παλαιστινιο-Κυπριακοῦ στρατηγικοῦ τριγώνου τῆς προσδίδει ἀφ' ενὸς μὲν ἠθικά έρείσματα άσκήσεως έπιρροῆς στὸν άραβο-μουσουλμανικὸν κόσμον, ἀφ' έτέρου δὲ τῆς έπιτρέπει νὰ διεκδικήσει την ἡγεμονική θέση τῆς πρώην ΕΣΣΔ στην περιοχή. Με τὸν τρόπο αὐτὸν ὑπολογίζει νὰ πιέξει αὐτὴ πλέον τὸ Ἰσραήλ και, δια μέσου αὐτοῦ, νὰ εκβιάζει την εκάστοτε άμερικανική κυβέρνηση με σκοπὸ την άποκόμιση σημαντικῶν ὀφελιμάτων.

Οἱ Διαταραχθεῖσες Σχέσεις Ἰσραήλ-Τουρκίας

Η στρατηγική της αὐτῆ, ὅμως, εἶναι ὁρατὴ ἀπὸ την Ἱερουσαλήμ, ἤδη μετὰ την φραστική έπίθεση Ἐρντογάν εναντίον τοῦ ἰσραηλινοῦ προέδρου Πέρεζ στὸ Νταβὸς (29 Ἰανουαρίου 2009), την ακολουθήσασα μὴ άποδοχή τοῦ Ἰσραήλ στην άσκηση Anatolian Eagle (11 Ὀκτωβρίου 2009), τὸ ὁργανωθὲν ἀπὸ την τουρκική κυβέρνηση έπεισόδιο τοῦ Μαβι Μαρμαρά (31 Μαΐου 2010), κ.τ.λ. Εἶναι, λοιπόν, φυσικὸν έπακόλουθο νὰ ἀπολεσθεῖ κάθε φερεγγυότης τῆς Τουρκίας ὡς πρὸς την Ἱερουσαλήμ ἀλλὰ και τὶς εὐρω-άτλαντικές ἰσορροπίες ισχύος, πρῶγμα πὸν ἀπὸ ενῶρις έγινε αισθητὸ ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ διαβουλεύσεις μεταξὺ Ἰσραήλ και Χαμάς για την κατάπαυση τοῦ πυρὸς και την λήξη τῆς ἰσραηλινῆς έπιχειρήσεως «Operation Pillar of Cloud» (14/11- 21/11/2012), έπραγματοποιήθησαν με την διαμεσολάβηση τῆς Αἰγύπτου τοῦ Μόρση και ὄχι με αὐτὴν τῆς Άγκυρας, παρὰ τὸν διακαῆ πόθο τῆς τελευταίας.

Ἐκτοτε ἠκολούθησαν πολλῆς ἀνάλογες αντι-ἰσραηλινῆς ἀλλὰ και αντισημιτικές ενέρργειες τῆς ἰσλαμιστικῆς κυβερνήσεως τῆς Άγκυρας. Οἱ ενέρργειες αὐτῆς

ἀπεδείκνυαν τὴν προσπάθειά της νὰ ἀπομονώσῃ το Ἰσραὴλ ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν, ἔστω τῆς τμηματικῆς κουρδικῆς κρατογενέσεως ἀποκλειστικῶς στὸ βόρειο Ἰράκ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀπὸ τὴν νέα κατανομὴ τῶν κοιτασμάτων πετρελαίου τῆς Μοσοῦλης καὶ τοῦ Κιρκούκ, τὰ ὁποῖα σκοπεύει νὰ σφετερισθεῖ ἐξ ὀλοκλήρου.

Ἡ ἴδια μέθοδος, ἐφαρμόζεται ἀπὸ τὴν Ἄγκυρα καὶ στὴν ΑΟΖ / ΕΕΖ τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας. Προβάλλοντας ἓνα ἀνύπαρκτο δῆθεν «συμμαχικὸ» ρόλο στὸ μέτωπο ἀντιμετωπίσεως τῶν ἰσλαμιστῶν τοῦ ISIS εἰσβάλλει παρὰ νόμους στὴν θαλάσσια περιοχὴ τῆς Κυπριακῆς ΑΟΖ / ΕΕΖ καί, πιέζοντας καὶ πάλιν τὶς ΗΠΑ καὶ τὴν ΕΕ, προσπαθεῖ νὰ ἐγγράψῃ ἀνύπαρκτα καὶ συνελπῶς παράνομα δικαιώματα, ἐπὶ τῶν κοιτασμάτων ὑδρογονανθράκων τῆς νομίμου καὶ κράτους-μέλους τοῦ ΟΗΕ καὶ τῆς Ε.Ε., Κυπριακῆς Δημοκρατίας. Κοιτάσματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐπιχειροῦν εὐρωπαϊκῆς, κορσαϊκῆς, ἰσραηλινῆς καὶ ἀμερικανικῆς ἐταιρεῖες. Παρόμοιες ἀκομψες ἐνέργειες δὲν γίνονται, ὅμως, ἀποδεκτῆς οὔτε ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ, οὔτε ἀπὸ τὴν Οὐάσιγκτων ἀλλὰ οὔτε ἀπὸ τὸ εὐρωπαϊκὸ καὶ διεθνὲς δίκαιο. Ἀπλῶς, διότι ἡ ἀποδοχὴ τῶν τουρκικῶν παρανόμων ἐνεργειῶν, ἀφ' ἑνὸς δὲν ἀποδίδουν κανένα οὐσιαστικὸ ἀντάλλαγμα, ἀφ' ἑτέρου θὰ δημιουργήσῃ τεράστια προβλήματα στὴν διεθνή νομιμότητα καὶ νομολογία, «ἀνοίγοντας τὸν ἀσκὸ τοῦ Αἰόλου», μὲ δυσάρεστες ἀνατροπὲς καὶ ἐκρήξεις σὲ διεθνῆς ἐπίπεδο.

Ὁ τουρκικὸς ὅμως, αὐτὸς σχεδιασμός, ὅπως περιγράφεται στὸ σημεῖο γιὰ τὴν γένεσιν κουρδικοῦ κράτους, ἔρχεται, κατ' ἀρχὴν, σὲ ἀντίθεση μὲ τὰ δικαιώματα τῶν Λαῶν στὴν αὐτοδιάθεσιν ἀλλὰ καὶ τὶς γεωστρατηγικῆς ἀνάγκης τοῦ Ἰσραὴλ γιὰ χερσαῖο στρατηγικὸ βάθος καὶ τὴν ἀπαραίτητη αὐτάρκειά του στὴν ἀσφάλεια γιὰ τὴν μελλοντικὴ του ἐπιβίωσιν.

Τὸ Ἰσραὴλ ἔχει ἀδήριτον γεωστρατηγικὴ ἀνάγκη: α) ἀπὸ μιὰ φίλα προσκειμένη «κουρδικὴ περιοχὴ», β) μὴ ἐλεγχόμενη ἀπὸ ἰσλαμιστικῆς καὶ ἀντισημιτικῆς δυνάμεις, γ) καὶ ἡ ὁποία θὰ δύναται νὰ λειτουργεῖ ὡς στρατηγικὸ ἀνάχωμα ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας τοῦ Κράτους τοῦ Ἰσραὴλ. Ὁ τουρκο-ἰσλαμικὸς σχεδιασμός γιὰ τὸ σημεῖο τῆς νέας κατανομῆς τῶν ἐνεργειακῶν πόρων συγκρούεται, ἀπλούστατα, μὲ... ὅλα τὰ διεθνή οἰκονομικὰ καὶ στρατηγικὰ συμφέροντα.

Τουρκικὴ Γεωστρατηγικὴ Ἀντίληψις ὡς πρὸς τὴν Ἐσωτερικὴ Διακυβέρνησιν

Γιὰ τὴν ἐπίτευξιν τῶν ἀνωτέρω στόχων, ἡ ἰσλαμιστικὴ κυβέρνησις τῆς Ἀγκύρας ὠδηγήθη σὲ ὀλισθηρῆς, ὀλοκληρωτικοῦ τύπου, ἀτραποὺς στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας. Μετὰ τὶς ἀναταραχὰς τοῦ Ἰουνίου τοῦ 2013, ἀνεστάλησαν πολλὰ ἀπὸ τὰ θετικὰ βήματα τὰ ὁποῖα εἶχαν σημειωθεῖ ἀναφορικῶς πρὸς τὴν δημιουργία καὶ λειτουργία τοῦ «κράτους δικαίου» (acquis de l'Etat de droit) στὴν Τουρκία. Ἡ δημοκρατικὴ ἀρχὴ τοῦ διαχωρισμοῦ τῶν ἐξουσιῶν (le principe de la séparation des pouvoirs) ἐδέχθη σοβαρὰ πλήγματα εἰς τὸ ἐπίπεδο λειτουργίας τῆς ἀστικῆς, πλουραλιστικῆς δημοκρατίας, εὐρωπαϊκοῦ τύπου.

Ο Έρντογάν άντελαμβάνετο ότι ό ρόλος τόν όποιον διεδραμάτιζε ή Τουρκία, ως άρωγός τών ΗΠΑ, τής Άγγλίας, τής Γαλλίας και τής Ίταλίας στην προσπάθειά τους νά άνατρέψουν τó óλοκληρωτικό καθεστώς του Άσαντ, δέν θα άντιμετώπιζε ίσχυρες άντιδράσεις στο έγγειρωμά του αυτό. Και ως πρós αυτό έδικαιώθη.

Τή στιγμή όμως αυτήν, πού ό Άσαντ έχει παραμερισθεί από την στοχοποίηση τής Δύσεως και πού τó Ίράν συνομιλεί με την Δύση άναφορικώς πρós τόν σχεδιασμό τής ιδιικής του θετικής συμβολής στην άντιμετώπιση του σοβαρού κινδύνου άποσταθεροποίησης όλης τής Μέσης Άνατολής, ή Τουρκία συνεχίζει νά προωθεί μιá νεο-όθωμανική και ιδεοληπτική έξωτερική πολιτικήν, τουλάχιστον άνεχομένη και πολλάκις παρέχουσα καταφύγιον πάσης φύσεως πρós τά στελέχη του «ισλαμιστικού έργαλείου» του δήθεν «Χαλιφάτου».

Είναι γνωστές οι καταγγελίες από σοβαρότατα άγγλοσαξωνικά έντυπα, ότι ή Τουρκία διατηρεί πρós τούς 1000 ισλαμιστές μαχητές στις τάξεις του ISIS ^[1] ένψ συντηρεί ένα άκρως επικίνδυνο και άμφίσημο λόγο έναντι τών ύποσχέσεων της πρós τς ΗΠΑ και τούς δυτικούς της συμμάχους ^[2]. Κλασική περίπτωση άποτελεί ή Γαλλική Δημοκρατία, στην όποία ή Άγκυρα δέν διστάζει νά άποστέλλει «κατ' οίκον» σεσημασμένους τζιχαντιστές του ISIS.

Οι ένέργειες τής Άγκυρας στο μέτωπο τής άντιμετώπισης του ΚΚ είναι άκρως άρνητικές. Πολλές είναι οι δυτικές φωνές οι όποίες θεωρούν ότι ή συμπεριφορά τής Τουρκίας στην ύπόθεση αυτή είναι καταδικαστέα και άρκετές μεταξύ αυτών θεωρούν ότι έφθασε ή στιγμή για την άναθεώρηση τής θέσεώς της ως μέλους του NATO αλλά και τής σοβαρότητος τής ύποψηφιότητός της ως μελλοντικό μέλος τής Ε.Ε.

Σύνδεσμοι

[1] (βλ. <http://goo.gl/iSnLdu>): <i>i) Le magazine américain Newsweek a été le premier à publier un article fleuve sur les centres de recrutement dans les quartiers sensibles d'Istanbul. «Le groupe s'est profondément ancré en Turquie», annonce l'hebdomadaire new-yorkais avant d'indiquer qu'«un réseau de recrutement opérant sur Internet et au sein des groupes religieux, cible les jeunes des quartiers musulmans sunnites en proie à la pauvreté et à la toxicomanie». ii) Quelques jours plus tard, c'est le très sérieux New York Times qui enfonçait le clou. Le quotidien de référence a d'abord évoqué la contrebande de pétrole orchestrée par l'EI qui a fait main basse sur les puits pétroliers de Syrie. Selon le journal, la Turquie serait le point de passage du trafic, un véritable trésor de guerre pour l'organisation radicale qui lui procure un revenu d'environ 2 millions de dollars par jour selon le Wall Street Journal. Une information corroborée par les propos du secrétaire d'Etat américain, John Kerry, qui déclarait au sénat que «l'EI sort le pétrole de Syrie via les pays voisins, à l'évidence la Turquie et le Liban». Un autre article a mentionné ensuite l'existence d'un centre de recrutement dans le quartier Haci Bayram à Ankara. Une centaine de jeunes se seraient portés candidats pour aller s'entraîner à Rakka en Syrie. 19 activistes de la province de Kocaeli et 16 de la ville de Konya

auraient également franchi la frontière. Sur les 20 000 combattants que compte l'EI, environ un millier serait ainsi d'origine turque. La presse allemande avait récemment évoqué l'existence d'un centre semblable dans le quartier de Fatih à Istanbul. Atilla Kart, député de Konya, interpelle quasi quotidiennement le gouvernement en égrenant des listes de noms qui se joignent au groupe djihadiste.

[2] la vice-directrice du département de la communication du New York Times, Eileen Murphy, a déclaré maintenir les informations de ses reporters et a dénoncé les menaces qui pèsent sur ses correspondants en Turquie. Le journal a seulement retiré la photographie qui accompagnait l'article, montrant Erdogan et Ahmet Davutoglu sortir de la mosquée de Haci Bayram. Le choix de l'image a irrité le chef de l'Etat qui y a vu une insinuation, celle d'un encouragement des autorités turques au départ de volontaires».[...] «Certaines plumes de la presse turque n'ont pas hésité à défendre la liberté d'information. Cengiz Candar, journaliste spécialiste de la région, a témoigné des compétences professionnelles de ses deux confrères du NYT. «Ils ne ressemblent pas à des types qui sont passés maîtres dans la fabrication d'informations sans fondement. Ce sont des journalistes respectables. Ils trouvent leurs sources dans le cercle du pouvoir. Par conséquent, il faut lire l'info comme un message de Washington à Ankara», a-t-il écrit dans une chronique. «Il a changé de statut mais il n'a pas changé de nature» a ajouté Amberin Zaman en parlant de Tayyip Erdogan. La journaliste avait elle-même dû faire face à la colère de ce dernier qui l'avait fait huer en plein meeting électoral. Le fin mot est revenu à Sevgi Akarcesme, chroniqueuse à Zaman: «Depuis un certain temps, le journalisme est considéré en Turquie comme un acte de trahison». Les réactions disproportionnées des dirigeants turcs ont suffi à le comprendre.».(*ibid*)